

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ* Legal Measure of Juvenile Vocational Training Center under state supervision

จิรวรรณ วารุณะ**

สุรีย์ฉาย พลวัน***

คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ โดยศึกษากฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของเอกชนที่เหมาะสมในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีข้อจำกัด ไม่ครอบคลุมอยู่บางประการ โดยเฉพาะในส่วนของกรฝึกและอบรมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เช่น มีสถานที่แออัด เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและเยาวชน จะให้เอกชนเข้ามาจัดทำศูนย์ฝึกและอบรมได้หรือไม่ในเรื่องเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนไม่มีหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัว และในส่วนของค่านิยมของศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยความสะดวกศูนย์ฝึกและอบรมไม่มีการกำหนดค่านิยมไว้ทำให้ศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนไม่มีสถานะเป็นศูนย์ฝึกและอบรมที่จะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 4 มาตรา 55 มาตรา 56 และมาตรา 140 ให้บทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ส่วนเรื่องเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรม ควรแก้ไขให้คณะกรรมการสงเคราะห์เข้ามามีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวของศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เรื่องค่านิยมเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยความสะดวกศูนย์ฝึกและอบรม ควรบัญญัติค่านิยมให้รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย

คำสำคัญ : ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน/ การแก้ไขฟื้นฟู/ คดีอาญา

Abstract

This study is aimed at studying the basic concepts and legal theories related to training operation of the juvenile vocational training center under state supervision of Thailand and foreign countries and studying existing problems and ways of establishment of the juvenile vocational training center in Thailand. The study finds that the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 has still had lacked clarity and had some limitations. It is inefficient in operation, packed venue, inadequate number of officers, lack of government

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

***ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

****พันตำรวจเอก ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

agency authorized to determine conditions for releasing children and juveniles out of the private juvenile vocational training center, private juvenile vocational training center being exclusive by existing definition of the vocational training center and the director of vocational training center which results such private vocational training center does not have powers and duties by law. Therefore, the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 should be amended in Section 4, Section 55, Section 56 and Section 140. It should cover the private juvenile vocational training center in benefit of more efficient rehabilitation of child and juvenile offenders as a whole, the assistance committee should have power to determine conditions for releasing children and juvenile out of the center and definitions of the vocational training center and the director of vocational training center should also include the private juvenile vocational training center.

Keywords : Juvenile vocational training center/ Rehabilitation/ Criminal Case

บทนำ

ประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989) กำหนดขึ้นตามหลักกฏบัตรสหประชาชาติที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติและระลึกว่าเด็กมีสิทธิพิเศษที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือคุ้มครองบนรากฐานของประเพณีและค่านิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งได้เน้นหลักการคุ้มครองเด็ก จากการเลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา และการปกป้องสิทธิของเด็กในหลายมิติด้วยการวางมาตรการทางนิติบัญญัติและการบริหารทั้งปวง จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้มีการบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และได้มีการแก้ไขล่าสุดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 (องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ), (ม.ป.ป.).

เมื่อได้ศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการฟื้นฟู แก้ไขเด็กและเยาวชน แล้วยังพบว่า มีข้อที่ต้องแก้ไขอยู่บางประการ เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ เนื่องจากการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรม และค่านิยมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

เนื่องจากในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ให้เป็นไปตามคำสั่งหรือพิพากษาของศาล การแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ การควบคุมความประพฤติในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจ ศูนย์ฝึกและอบรมของรัฐ จากสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจทั่วประเทศ พบว่า มีจำนวนคดีที่เด็กกระทำความผิดซ้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งหมายความว่า เด็กจำนวนหนึ่งได้กระทำความผิดมาแล้วมากกว่าจำนวนหนึ่งครั้ง (ระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต, 2560). แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการแก้ไขพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ซึ่งไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรมไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กได้ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องทวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง จากค่าเฉลี่ยการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรม พบว่า มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำมากกว่าร้อยละ 15% (สรารุส เสงส์สวัสดิ์, 2560). ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของรัฐซึ่งเป็นบ้านต้นทางในการเยียวยาผู้กระทำความผิด แต่สิ่งที่เด็กหรือเยาวชนได้รับคือสถานที่ที่พื้นที่แออัด เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและเยาวชน สถานที่เป็นศูนย์ฝึกและอบรมแบบปิด มีกำแพงที่สูงมองไม่เห็นข้างนอก คดีความผิดบางฐานต้องให้เด็กอยู่ในห้องควบคุม มีการแต่งเครื่องแบบเหมือนกันหมด เป็นการควบคุมตัวมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู ความรู้สิทธิของเด็กหรือเยาวชนเสมือนถูกควบคุมตัว หมกตึบสภาพ พนักงานเจ้าหน้าที่มาจากการสอบบรรจุซึ่งไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและเยาวชน (ธวัชชัย ไทยเขียว และศิริประกาย วรปรีชา, 2554) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการควบคุมพฤติกรรมมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟูปัญหาของเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

ในส่วนเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรม ศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนไม่มีสิทธิในการร้องขอกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยนี้ทำให้มีผลกระทบต่อการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เพราะเด็กหรือเยาวชนบางคนอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจถูกชักนำให้กระทำความผิดได้ง่าย เช่น อยู่ในกลุ่มเพื่อนในชุมชนแออัดชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดซึ่งล้วนแต่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หากศาลไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยให้กับศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน มีผลทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำได้ง่ายขึ้น

ในส่วนของคำนิยามนั้น คำว่า “ศูนย์ฝึกและอบรม” และ “ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” ตามคำนิยามในมาตรา 4 ไม่รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของเอกชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของรัฐ ใช้แนวทางการควบคุมความประพฤติมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู ในการแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจึงไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำในอัตราที่สูงอีก จึงเห็นควรมีการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อแก้ไขให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรับปรุงมาตรฐานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ที่เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ
2. ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยเอกชนในประเทศไทย
4. ศึกษาเพื่อให้ได้แนวทางการจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยเอกชนที่เหมาะสมในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เฉพาะขาออก ไม่รวมถึงขาเข้า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการพัน

จากตำแหน่ง ของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจ พ.ศ. 2558 กฎหมายระหว่างประเทศ ศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ส่วนกฎหมายของต่างประเทศ ศึกษาจากกฎหมายเกี่ยวกับศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐโคโลราโด รัฐมิสซูรี และประเทศอินเดีย

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่กระทำความผิด แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีข้อขัดข้องในเรื่องการดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทำให้เกิดปัญหาขึ้น ได้แก่ การดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ เงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึก และค่านิยมของศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีแนวคิดที่ว่า เด็กเป็นทุนทางสังคม เป้าหมายสำคัญจึงมิได้มุ่งเน้นทำการลงโทษเพราะการลงโทษไม่เกิดประโยชน์กับตัวเด็ก แต่มุ่งไปสู่การแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่พลัดหลงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กลไกต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจึงต้องออกแบบขึ้นเป็นการเฉพาะให้มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กและเยาวชน

ระบบในการจัดการกับเด็กกระทำผิดเดิมทั่วโลกใช้อยู่ 2 ระบบ คือระบบที่หนึ่ง ระบบการลงโทษ ถือว่าเมื่อเด็กกระทำผิดแล้วต้องถูกลงโทษให้เซ็ดหลาบเพื่อไม่ให้กระทำผิดอีก หรืออีกกรณีหนึ่ง คือ การกักตัวไว้ในสถานที่ที่จำกัดไม่ให้ออกไปกระทำความผิดหรือไปก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้แก่สังคมได้อีก และระบบที่สอง การให้การสงเคราะห์ แนวคิดนี้เห็นว่าเด็กกระทำผิดเพราะสภาพสังคมแวดล้อมเด็กจึงไม่ควรได้รับโทษ แต่ควรได้รับการสงเคราะห์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2545, หน้า 89)

แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นแนวคิดกระแสใหม่ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยเหตุผลที่ว่า ผู้กระทำความผิดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงไม่สามารถแยกแยะผู้กระทำความผิดออกจากสังคมได้ เว้นแต่ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมและไม่สามารถแก้ไขได้จริง การจำคุกจึงเป็นเพียงการป้องกันสังคมโดยแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น หากเมื่อเขาพ้นโทษแล้วจะต้องกลับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งต่อสังคม ผู้กระทำความผิดบางประเภทการแก้ไขฟื้นฟูโดยไม่ใช้เรือนจำจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นกลับตนเป็นพลเมืองดี สามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ ไม่ให้สร้างความเดือดร้อนและเป็นอันตรายต่อสังคมอีก (ฐิติมา ประเสริฐ, 2553, หน้า 10-11)

ในการการดำเนินการฟื้นฟูสุขภาพเด็กและเยาวชน จึงควรใช้รูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิมจำเป็นต้องมีฐานคิดใหม่เป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อก่อให้เกิดแนวคิดและมุมมองในการสร้างกระบวนการที่คนใหม่เกี่ยวกับตัวเด็กในกระบวนการยุติธรรมแนวคิดที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่นำมาเป็นพื้นฐานในการทำงานฟื้นฟูสุขภาพเด็กและเยาวชน คือ การ

เปลี่ยนสถานพินิจ ให้กลายเป็นบ้านโดยการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมใหม่ ให้เหมาะสมต่อการฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนคือลูกหลานไม่ใช่คนโทษ เจ้าหน้าที่มีสถานะเป็นที่ปรึกษาไม่ใช่ผู้ควบคุม ลดการใช้อำนาจ ลดการควบคุมด้วยอำนาจของเจ้าหน้าที่ต่อเด็ก แล้วใช้สื่ออย่างอื่นเข้ามาทำงานกับความคิด อารมณ์จิตใจของเด็กแทน ทั้งความรู้ ตัวละคร สภาพชีวิตของผู้คน ที่แท้จริงในสังคม บรรยากาศที่เต็มไปด้วยเสรีภาพและการทำให้ศูนย์ฝึกและอบรม เป็นพื้นที่ที่ให้อิสระแก่เด็กและเยาวชนมากขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ม.ป.ป., หน้า 10-12) จึงควรมีศูนย์ฝึกและอบรมที่เข้าใจเด็กและเยาวชน โดยใช้แนวคิดในการฟื้นฟู แก่ไขเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดีไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากบทบัญญัติของสนธิสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย บทความทางวิชาการ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการอบรมและเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ และการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

จากที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาปัญหาของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการดำเนินการของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมของไทยใช้แนวทางการควบคุมความประพฤติมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟูในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากมีสถานที่และพื้นที่แออัดจำนวนเด็กและเยาวชนมีมากกว่าที่หน่วยงานดังกล่าวจะรองรับได้ ประกอบเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและเยาวชนซึ่งมีจำนวนไม่เหมาะสมกับปริมาณของเด็กและเยาวชน จึงทำให้ไม่สามารถดูแลเด็กและเยาวชนได้ทั่วถึง จากกรณีศึกษาคดีฆ่าปาดคอบุคลากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งโทรศัพท์มือถือยี่ห้อไอโฟน จะเห็นว่าคดีนี้ผู้กระทำความผิด ได้เริ่มกระทำความผิดตั้งแต่อายุ 13 ปี ซึ่งการกระทำความผิดครั้งแรกยังเป็นเด็กตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 เคยถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและทำร้ายร่างกาย ถูกส่งเข้าฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมของรัฐมาแล้วถึง 8 ครั้ง กระทำความผิดมาตลอดจนกระทั่งปัจจุบัน สุดท้ายยอกคดีเดือนขวัญ (ไทยรัฐ, 2560) แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจึงทำให้เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำ ศูนย์ฝึกและอบรมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนได้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการฟื้นฟู แก่ไขเด็กและเยาวชน ที่เน้นเปลี่ยนให้สถานพินิจเป็นเหมือนบ้านมีการแก้ไข ลดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ต่อเด็กหรือเยาวชน เชื่อมั่นว่าเด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้นจึงควรให้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนขึ้น เพื่อเข้ามาช่วยเหลือศูนย์ฝึกและอบรมของรัฐร่วมกัน ให้มีการแก้ไขฟื้นฟูและเยียวยาเด็กหรือเยาวชนให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐโคโลราโด มีศูนย์ฝึกและอบรมของประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายนั้น มีทั้งศูนย์ฝึกและอบรมที่ดำเนินการโดยรัฐบาล ซึ่งอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย Colorado Revised Statutes 2017

ให้อำนาจหน่วยงานนั้น ๆ เอาไว้ และศูนย์ฝึกที่ดำเนินการโดยเอกชน ในส่วนของรัฐมิสซูรี มีทั้งศูนย์ฝึกที่ดำเนินการโดยรัฐบาล และที่ดำเนินการโดยเอกชน ซึ่งรัฐมิสซูรีมีกฎหมาย Missouri Revised Statutes 2017 บัญญัติให้อำนาจศูนย์ฝึกที่ดำเนินงานโดยเอกชนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลและคุ้มครองเด็ก และประเทศอินเดีย กฎหมาย The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act 2015 กำหนดหน้าที่ให้รัฐสามารถจัดตั้ง และดูแลองค์กรไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน สำหรับการฟื้นฟูเด็กที่กระทำการขัดต่อกฎหมาย กำหนดให้หน่วยงานในการคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะหน่วยงานนั้นจะได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐหรือไม่ก็ตาม

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรนำรูปแบบของศูนย์ฝึกและอบรมของรัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา มาใช้กับศูนย์ฝึกและอบรมของประเทศไทย เนื่องจากรัฐมิสซูรีมีสถานที่ตั้งของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่อยู่ใกล้บ้าน ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการฟื้นฟู แก่ไขเด็กและเยาวชน คือ การเปลี่ยนสถานพินิจ ให้กลายเป็นบ้าน ลดอำนาจของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชนโดยการเปิดรับอาสาสมัคร หรือจิตอาสาเข้ามาช่วยในการดูแลเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กจะได้ไม่เกิดความวิตกกังวลและหวาดกลัวเมื่อต้องมาอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (Edelman, 2018) ในส่วนของรัฐโคโลราโด มีศูนย์ฝึกและอบรมทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชน ในระบบรูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูและเยียวยาที่มุ่งเน้นให้เยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวกเพื่อให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในตัวเองไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เมื่อถูกปล่อยตัวออกไป เช่น ให้ศูนย์ฝึกและอบรมอยู่ใกล้ชุมชนครอบครัวจะได้มาเยี่ยมบ่อยขึ้นเด็กจะได้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ให้เด็กได้รับการศึกษา สอนการทำงานหรืองานอาชีพ หลังจากการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้เยาวชนกลับไปเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ไม่เป็นการตัดโอกาสในอนาคตเด็ก ยังได้นำความรู้ความสามารถในระหว่างที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมไปประกอบอาชีพหลังจากการปล่อยตัวด้วย ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของสมมติฐานหลักสามข้อ ของประเทศอินเดีย ข้อแรก ผู้กระทำความผิดที่อายุน้อยไม่ควรถูกดำเนินคดีในศาล แต่ควรได้รับการแก้ไขในวิธีที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ข้อสอง พวกเขาไม่ควรถูกศาลลงโทษ แต่พวกเขาควรได้รับโอกาสในการกลับตัว ข้อสาม กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กที่กระทำการอันขัดต่อกฎหมาย ควรอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติที่ไม่ต้องโทษทางอาญาผ่านชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของหน่วยงานควบคุมทางสังคม เช่น บ้านสังเกตการณ์ และบ้านพิเศษ (Vyas, 2016).

จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2561 ข้อ 13 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 55 มาตรา 56 เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ วิธีการฝึกอบรม ที่เป็นมาตรฐาน ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและเพื่อกระตุ้นให้ภาครัฐตื่นตัวในการพัฒนาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง จึงควรให้มีศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วยเพื่อให้แก้ไขและฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิด และเพิ่มจำนวนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่หรือจังหวัด เพื่อผู้ปกครองจะได้ไปเยี่ยมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งเป็นบุตรหลานของตนได้สะดวกขึ้น เด็กหรือเยาวชนจะได้มีกำลังใจในการทำความดีเพื่อจะได้กลับมาอยู่กลับครอบครัวเร็วขึ้น ตามแนวทางของทั้งสองประเทศ เพราะจะได้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่แก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 การปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 140 ให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขในการปล่อย เมื่อครบกำหนดการฝึกและอบรมจะต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ศาลมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็ก ซึ่งในการกำหนดเงื่อนไขนั้นอาจจะมีข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้รวมถึงระยะเวลาในการปฏิบัติตามเงื่อนไขด้วย เมื่อศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนไม่มีสถานะเป็นศูนย์

ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงไม่มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการร้องขอกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยนี้ ทำให้มีผลกระทบต่อ การปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เพราะเด็กหรือเยาวชนบางคนอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำความผิดได้ง่าย เช่น อยู่ในกลุ่มเพื่อนในชุมชนแออัดชุมชนที่มีปัญหาเสพติดซึ่งล้วนแต่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หากไม่มีคณะกรรมการในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนให้กับศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำได้ง่ายขึ้น เช่น การห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน ภายในกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด เงื่อนไขนี้อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิกถอนได้ การปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

ในขณะที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐโคโลราโด กฎหมาย Colorado Revised Statutes 2017 ให้อำนาจศาลออกเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน เมื่อเด็กหรือเยาวชนฝึกอบรมในสถานที่ครบกำหนดแล้ว ผู้พิพากษาสามารถกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนหลังจากการควบคุมตัวได้ ในส่วนรัฐมิสซูรี กฎหมาย Missouri Revised Statutes 2017 ให้อำนาจศาลออกเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน กำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นว่าบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีอำนาจปกครองตามกฎหมาย จะต้องนำตัวเด็กมายังศาลตามเวลาที่กำหนด หรือตามคำสั่งของศาล และศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมอีกก็ได้ ซึ่งเงื่อนไขสำหรับการปล่อยตัวหรือควบคุมตัวดังกล่าวนี้ ให้แจ้งไปยังบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีอำนาจปกครองตามกฎหมายโดยเร็วที่สุด และประเทศอินเดีย The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act 2015 กำหนดให้อำนาจคณะกรรมการที่จะสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้ถูกคุมประพฤติและอยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เหมาะสม ไม่ว่าจะ มีหรือไม่มีประกัน หรือสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้ถูกคุมประพฤติและอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่เหมาะสม หรือสั่งให้เด็กไปอยู่ที่บ้านพิเศษ โดยกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร กล่าวคือ รัฐโดยคณะกรรมการสามารถออกคำสั่งปล่อยตัวเด็ก รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการให้ปฏิบัติหลังจากปล่อยตัวได้ ซึ่งกฎหมายเปิดช่องไว้ให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการตามที่เห็นสมควร

ผู้วิจัยเห็นว่า จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีคณะกรรมการที่มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากของศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน ให้กรรมการสงเคราะห์ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการพ้นจากตำแหน่ง ของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจ พ.ศ. 2558 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการดูแลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการศึกษา การฝึกอาชีพ การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูและการสงเคราะห์เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุข ให้มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เพื่อให้มีกลไกในการปฏิบัติติดตามเด็กหรือเยาวชนหลังจากออกจากกระบวนการยุติธรรม มิให้หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก มาตรฐานในการติดตามเด็กหรือเยาวชนของรัฐและเอกชนไปในทิศทางเดียวกันโดยเน้นเด็กหรือเยาวชนเป็นศูนย์กลาง จึงควรให้คณะกรรมการสงเคราะห์เข้ามามีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย ตามแนวทางของทั้งสองประเทศ เพราะเป็นการติดตามผลว่าศูนย์ฝึกและอบรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ และเป็นการพัฒนาการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

หลังจากเด็กหรือเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของเอกชนแล้ว หากพบว่าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของคณะกรรมการสงเคราะห์หรือเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขของคณะกรรมการสงเคราะห์ ให้ศูนย์ฝึกและอบรมจัดส่งตัวเด็กและเยาวชนกลับไปสู่สถานพินิจอีกครั้ง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดฟื้นฟูอีกครั้ง

3. ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และ “ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แต่ศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมตามคำนิยามในมาตรา 4 ไม่รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน

ในขณะที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐโคโลราโด ให้อำนาจหน่วยงานทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐและที่ดำเนินการโดยเอกชนเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นกฎหมายจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับคำนิยามที่กำหนดความหมายของศูนย์ฝึกเอาไว้ ว่าให้ศูนย์ฝึกนั้น รวมทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐและที่ดำเนินการโดยเอกชน กล่าวคือ ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรมไว้ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็ศูนย์ฝึกที่ดำเนินการโดยรัฐหรือโดยเอกชน ในส่วนรัฐมิสซูรี มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับคำนิยามที่กำหนดความหมายของศูนย์ฝึกเอาไว้ สถานกักกันเด็กและเยาวชน ให้หมายถึงสถานที่ที่แยกต่างหากจากคุกหรือสถานกักกันผู้ใหญ่ โดยจะมีหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชนเป็นเจ้าของหรือดำเนินการก็ได้ กล่าวคือ ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรมไว้ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็ศูนย์ฝึกที่ดำเนินการโดยรัฐหรือโดยเอกชน และประเทศอินเดียกฎหมายมีบทบัญญัติเกี่ยวกับคำนิยามที่กำหนดความหมายของศูนย์ฝึกเอาไว้ว่า ให้บ้านพิเศษต่าง ๆ และหน่วยงานดูแลเด็กพิเศษ เหล่านั้น ให้หมายความรวมทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐและที่ดำเนินการโดยเอกชน กล่าวคือ ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเอาไว้ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็ศูนย์ฝึกที่ดำเนินการโดยรัฐหรือโดยเอกชน

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 เพื่อให้ศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนเข้ามามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขฟื้นฟู และการเยียวยาเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะนิสัยที่ดี เสริมสร้างระเบียบวินัย ความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันในสังคม ปลูกฝังค่านิยมที่ดีโดยสอดแทรกจริยธรรม ศีลธรรม อบรมให้การศึกษา ปรับพฤติกรรมขัดเกลาให้เด็กกลับตัวเป็นคนดี จึงควรมีให้มีศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนโดยเน้นเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ควรนำกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้กับประเทศไทยด้วยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรออกกฎหมายกำหนดคำนิยามให้ศูนย์ฝึกและอบรมหมายความรวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย ตามแนวทางของทั้งสองประเทศ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติขาดความชัดเจน มีข้อจำกัด ซึ่งผู้วิจัยสรุปปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินการฝึกและอบรมของศูนย์ฝึกและอบรม และทำการเสนอแนะการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ในเรื่องศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 55 และ 56 ไม่รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติไว้ว่า

เดิม มาตรา 55 ให้อธิบดีมีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการ หรือให้เอกชนจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหว่ากระทำความผิด

เป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ด้วย

การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 56 ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 55 ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ดังนั้น จึงควรแก้ไขในมาตรา 55 เป็น ดังนี้

ใหม่ มาตรา 55 ให้อธิบดีมีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการ หรือให้เอกชนจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน **ศูนย์ฝึกและอบรม** ซึ่งเป็นผู้ต้องหาค่ากระทำความผิด เป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ด้วย **เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากขึ้นให้บทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง**

การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ในส่วนของเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรม ตามมาตรา 140 ไม่ครอบคลุมไปถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชน เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติไว้ว่า

เดิม มาตรา 140 ภายใต้บังคับมาตรา 143 ในกรณีที่จะมีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 ครบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือตามที่ศาลมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามมาตรา 137 ถ้ามีเหตุอันสมควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมประพฤติของเด็กหรือเยาวชนก่อนปล่อยตัวไป เมื่อศาลเห็นเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรมร้องขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ในมาตรา 138 ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 138 วรรคสองและวรรคสามและมาตรา 139 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ดังนั้น จึงควรแก้ไขในมาตรา 140 เป็น ดังนี้

ใหม่ มาตรา 140 ภายใต้บังคับมาตรา 143 ในกรณีที่จะมีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 ครบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือตามที่ศาลมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามมาตรา 137 ถ้ามีเหตุอันสมควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมประพฤติของเด็กหรือเยาวชนก่อนปล่อยตัวไป เมื่อศาลเห็นเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรม **ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม** ร้องขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ในมาตรา 138 ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 138 วรรคสองและวรรคสามและมาตรา 139 มาใช้บังคับโดยอนุโลม **รวมทั้งให้คณะกรรมการสงเคราะห์เข้ามา มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย**

3. กรณีของคำนิยามในมาตรา 4 เกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมและผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม ไม่รวมไปถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติไว้ว่า

เดิม มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน “ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 4 เป็น ดังนี้

ใหม่ มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ให้รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมของเอกชนด้วย ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ให้รวมถึงผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเอกชนด้วย ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อเยียวยา แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกันและพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติมา ประเสริฐ. (2553). *การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไทยรัฐ. (2560). *ไม่ชัดขึ้นก็ไม่ตาย (ทะเลงด้านมืด ไอ้ต้อม โจรฆ่า ปาดคอชิงไอโฟน)*. วันที่ค้นข้อมูล 6 กุมภาพันธ์ 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/829670>
- ธวัชชัย ไทยเขียว และศิริประกาย วรปรีชา. (2554). *สาเหตุ แนวทางแก้ไขและป้องกันการลอบหนีของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. วันที่ค้นข้อมูล 16 กรกฎาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www2.djop.moj.go.th>
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (2553, 22 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 127 ตอนที่ 72 ก, หน้า 12.
- ระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต. (2560). จำนวนและร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่จับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2539-2559 รายปี. วันที่ค้นข้อมูล 7 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=150&template=1R1C&yeartype=M&subcatid=45.
- สรารุช เอ็งสวัสดิ์. (2560). *พื้นที่ชีวิต (โรงเรียนของผู้แพ้)*. วันที่ค้นข้อมูล 3 กุมภาพันธ์ 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=S8LRu3Jogik>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). (2545). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (ม.ป.ป.). *การศึกษาวิจัยการพัฒนาารูปแบบการฟื้นฟูสุขภาพของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ). (ม.ป.ป.). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)*. วันที่ค้นข้อมูล 7 มิถุนายน 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html
- Edelman, M. W. (2018). *Juvenile justice reform: making the “missouri model” an american model*. Retrieved from <https://www.childrensdefense.org/child-watch-columns/health/2010/juvenile-justice-reform-making-the-missouri-model-an-american-model/>
- Vyas, P. (2016). *An Analytical Study of Juvenile Justice System in India*. Retrieved From <https://blog.iplayers.in/juvenile-justice-system-india/>